Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto
Aika: perjantai 15.10.2021 klo 8.00

Asiantuntijalausunto

Aihe : Turvepellot ja niiden merkitys

Lausunnonantaja:
Jari Kauhanen toiminnanjohtaja MTK-Pohjois-Savo ry

Suomessa on raivattu soita pelloiksi 0,7–1 miljoonaa hehtaaria. Näistä osa on muuttunut multa- tai kivennäismaiksi ja osa ei ole enää maatalouskäytössä.

Suomessa turvemaat ovat pääosin pohjois-, itä- ja rannikkoalueille. Näillä alueilla merkitys viljelyssä on huomattava. Turvemaita on nyt kymmenen prosenttia viljelyalasta eli hiukan alle 242 000 hehtaaria.

Alueellisesti sekä joillekin tuotantosuunnille, kuten karjatiloille, turvepeltojen merkitys voi olla suuri, etenkin nurmiviljelyalueilla Pohjanmaalla, Pohjois- ja Itä-Suomessa

Viljelymaina turvepellot ovat hyviä. Ne muodostavat yleensä tasaisia ja isoja lohkoja, joissa työskentely ja maan muokkaaminen on helppoa. Turvepellon etuna on myös se, että typpilannoituksen tarve on vähäisempää kuin kivennäismailla sijaitsevilla pelloilla. Samoin vettä on hyvin kasvien käytössä. Toisaalta turvepelloilla viljelyyn liittyy myös haasteita. Turvemaat ovat happamia mikä lisää kalkitustarvetta. Viljelykasveja voi haitata myös kylmyys ja liika kosteus. Siksi heikoimpia turvemaita onkin poistunut viljelystä. Pääosin nyt aktiiviviljelyssä olevat turvemaat ovat salaojitettua, hyvin kalkittuja ja keskimääristä suurempia lohkoja.

Turvepellot soveltuvat erityisen hyvin nurmiviljelyyn. Nurmi pystyy hyödyntämään hyvin turvemaiden vesivarannot, ravinteet ja nurmi kestää myös hallat. Nautakarjatalouden investoinnit ja tila koon kasvattaminen Pohjanmaalla, Pohjois- ja Itä-Suomessa on ollut pitkälti riippuvainen alueen turvepeltojen viljelymahdollisuuksista.

Turvepeltojen alueella on investoitu etenkin maidon ja naudanlihan tuotantoon. Investoinnit ovat lisänneet merkittävästi tarvetta peltomaalle rehun tarpeen ja lannanlevityksen lisääntyessä. Nykyaikainen maatalous on vaatinut myös peltolohkojen kokojen suurentamista ja lohkojen muotojen parantamista. Turvepelloista on saatu riittävän suuria yhtenäisiä kokonaisuuksia nykyaikaisen maatalouden tehokkuusvaatimuksiin ja myös lähelle talouskeskuksia.

Uusien navettojen ympäristölupien ja rahoituksen ehtona on ollut riittävä oma peltoala, kun peltoa ei ole ollut myynnissä sitä on pitänyt raivata. Lisäksi kehittyvillä karjatiloilla on paljon ns. sopimuspeltoa. Sopimuspelto on peltoa, jossa maanomistaja hakee tuet ja sopimusviljelijä vastaa sadonkorjuusta ja peltoviljelystä. Sopimuspelto ja vuokarapelto eivät käy lainojen vakuutena ja ne ovat lyhytaikaisia ratkaisuja. Karjatilat ovat halunneet vähentää myös sopimuspeltojen määrää ja siinä yksi keino on ollut tehdä itselle uuttaa peltoalaa. Vuokrapeltojen osuus on myös suurta ja

vuokraamiseen liittyvä epävarmuus on kasvanut. Investointien rahoituksessa vuokrapeltoa ei huomioida tilan vakuutena. Tämä on lisännyt tarvetta saada vuokratun pellon osuutta pienemmäksi.

Useinkaan myyntiin tai vuokralle tulleet pellot eivät ole olleet kooltaan ja muodoltaan nykyviljelykoneille sopivia ja usein ne ovat olleet kaukana tilakeskuksista.

Moni tuotannosta luopunut tila on pitänyt pellot omassa hallinnassaan ja viljellyt niitä muodollisesti tukien kautta saamansa tulon vuoksi, ilman markkinoille tulevaa satoa. Kun pellon sadolle ei ole riittävää markkinakysyntää ja kun tukiehdoissa ei ole sadonkorjuuvaatimusta on viljely jäänyt laajaperäiseksi ja tukiriippuvaiseksi. Myöskään ikä- ja eläkerajoituksia ei tukien saamisessa ole ja ei ole tulossa. Huomattavaa on, että hyvinkin iäkkäiden viljelijöiden suhteellinen osuus on voimakkaassa kasvussa tuenhakijoissa. Yhä useampi nostaa yhtä aikaa vanhuuseläkettä ja maatalouden tukia. Hyvinkin pieniä peltoaloja pidetään omassa hallinnassa verohuojennuksen edellyttämän viiden vuoden omaan lukuun tehdyn viljelyvaatimuksen johdosta.

Kun vuokrausta ja ostoa ei ole voinut tehdä, peltoja on raivattu EU- jäsenyyden aikana erityisesti juuri turvemailla. Valtaosa uusien turvamaiden ravauksesta on tehty viimeisen 20 vuoden aikana. Raivaaminen on nyt vähentynyt. Raivatut alat ovat nyt täysin viljelykelpoista peltoa, jotka on salaojitettu, kalkittu ja ovat aktiiviviljelyssä. Pelloissa on suuri pääomapanos pelkästään salaojituksen arvo voi olla yli 4000 euroa hehtaarilta.

Korvauskelvotonta peltoa on ollut tiloilla jo vuodesta 2004 asti, jolloin lopetettiin uusien peltojen mukaan ottaminen korvauskelpoisuuteen. Korvauskelvottomille peloille ei makseta luonnonhaitta-korvausta, ympäristökorvausta, luomutukia eikä kansallisia tukia.

Korvauskelvottomuus pienentää tilojen tulosta keskimäärin 350 - 450 eurolla korvauskelvotonta hehtaaria kohden. Korvauskelpoisuus merkitsee noin 5 sentin kustannuksen alentamista tuotettua maitokiloa ja 50 sentin alentamista tuotettua naudanlihalihakiloa kohden. Ilman korvauskelpoi-suutta tuotanto on vallitsevilla tuottaja- ja panoshinnoilla raskaasti tappiollista. Tästä syystä korvauskelvotonta peltoa ei juurikaan ole kasvinviljelytiloilla. Karjatiloilla korvauskelvotonta alaa kuitenkin on, koska muuten ne eivät olisi kyenneet viemään elinkeinoaan eteenpäin.

Kotieläintilat pystyivät laajentamaan omaa peltoalaansa markkinavetoisesti vuoteen 2014 ilman korvauskelpoisuutta, mutta markkinahintojen laskiessa ja kustannustason noustessa, on tilanne muuttunut. Maidon- ja lihanhinta romahtivat 2014 Venäjä-pakkoteiden seurauksena. Hinnat eivät ole palanneet samalle tasolle ja maito- ja lihasektorin kannattavuus on heikkoa. Meneillään on suuri maatalouden kannattavuuskriisi korkeiden panoshintojen, heikon sadon ja alhaisten tuottajahintojen johdosta Valion sopimushinnoittelu ja naudassa vasikkapula rajoittavat mahdollisuuksia kannattavuuden hakemiseen suuruuden ekonomian avulla. Ala ei kestä yhtään lisäkustannuksia.

Pelto on resurssi, jota ei voi siirtää naapurikylästä toiseen tuotantoaan jatkavalle tilalle. Kotieläintuotantoa ei voi siirtää turvepeltoalueelta muualle ilman suuria investointia uuteen tuotantoon uusilla alueilla.

Ilman laajentamista tilojen toiminta olisi hiipunut ja loppunut kokonaan tai siirtynyt tukiviljelyyn. Investointeihin taloudellisesti sitoutuneilla tiloilla toiminnan tehostaminen ja laajentaminen on ollut taloudellinen pakko. Alentuneeseen kannattavuuteen on pitänyt vastata toimintaa tehostamalla. Tilat, joilla on taloudellisesti ollut mahdollista luopua kotieläintuotannosta ovat sen tehneet hyvinkin etupainotteisesti. Kotieläintuotannon rakennekehitys on ollut nopeaa, maidontuotannosta on luopunut tiloja 7 - 8 prosentin vauhdilla vuosittain. Tuotetun maidon määrä on säilynyt tuotantoon

investoineiden tilojen ansiosta. Nyt investoinnit ovat pysähtyneet ja tuotanto kääntynyt laskuun. Maitomäärän pysyminen vakaana on mahdollistanut alueen meijereiden kehittymisen ja säilymisen. Mikäli tilojen kannattavan toiminnan edellytyksiä ei nyt turvata, on sillä vaikutusta myös elintarviketeollisuuden säilymiseen.

Tuotannon alasajo ei ole vaihtoehto silloin, kun velkaa on paljon ja investoinnit ovat maksamatta. Myöskään korvauskelvottomien tai turvepeltojen viljelemättömyys ei ole vaihtoehto, koska vastaavan tasoisia peltoja ei ole saatavilla ja pelloissa on jo isot pääomat kiinni.

Moni tila on tulossa sukupolvenvaihdos -vaiheeseen ja toiminnan jatkumisen edellytys on kannattavuustavoitteiden saavuttaminen. Nykymarkkinahinnoilla ja –tukijärjestelmillä tilojen, joilla peltoalasta on merkittävä osuus korvauskelvotonta, on mahdotonta saavuttaa kannattavan toiminnan edellytyksiä. Luonnonhaitta on olemassa, mutta siitä ei saa korvausta. Lisäksi korvauskelvottomilla aloilla on noudatettava ympäristökorvauksen ehtoja ilman kustannusten korvaamista.

Korvauskelvottomilla turvepeloille ei voi myöskään hakea tukea uudessa Cap ohjelmassa toimenpiteisiin, joilla voidaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Toimenpiteitä voi olla mm. säästösalaojitus, kosteikkoviljely jne. Olisi tärkeä, että kaikki viljelyt turvepellot voisivat olla ilmastotoimien toimenpiteisiin oikeutettuja.

Turvepellot ovat osa viljely- ja huoltovarmuutta. Kuivina kasvukausina turvepellot ovat antaneet kivennäismaita suuremmat sadot ja varmistaneet näin myös rehujen riittävyyttä erilaisina kasvukausina kuten kulunut kesä osoitti.

Turvepeltojen luokitukseen tarvitaan vielä täsmennystä. Nyt turvemaiksi on luokiteltu sellaisiakin peltoja, jotka eivät enää ole turvemaita. turvemaissa on siis paljon peltoja, joiden orgaanisen aineksen osuus on jo alle 40 %, jolloin ne eivät enää ole turvamaita vaan multamaita.

Turvemaiden hiilensidonnan tutkimukseen tulee panostaa lisää. Turvemaiden hiilipäästöjä voidaan vähentää ja sidontaa lisätä, jos voimme viedä uutta tutkimustietoa käytännön viljelyyn. Huonosti viljeltäviä ja heikkotuottoisia turvemaita, joilla ei ole viljelijöille suurta taloudellista merkitystä voidaan ennallistaa ja metsittää. Poistuneilta aloita olisi oltava mahdollisuus korvauskelpoisuuden siirtämiseen aloille, jotka jatkuvat aktiiviviljelyssä. Hyvän satotason pellot sitovat hiiltä, kun taas heikot viljelemättömät pellot ovat päästölähteitä niin kasvihuonekaasujen kuin ravinteiden suhteen.

Kuopiossa 14.10.2021

Jari Kauhanen
Toiminnanjohtaja
MTK-Pohjois-Savo ry
0405056718
jari.kauhanen@mtk.fi